

14. *Чіпка Галактіон*. Ліс і я / Галактіон Чіпка // Діло. — 1928. — 29 листоп. (ч. 266). — С. 3.
15. *Чіпка Галактіон*. Ловецьке Ельдорадо / Галактіон Чіпка // Діло. — 1933. — 5 лют. (ч. 26). — С. 2—3; 6 лют. (ч. 27). — С. 2—3.
16. *Чіпка Галактіон*. На диках / Галактіон Чіпка // Свобода. — 1926. — 21 верес. (ч. 219). — С. 3.
17. *Чіпка Галактіон*. На лови! / Галактіон Чіпка // Діло. — 1927. — 16 жовт. (ч. 2312). — С. 4.
18. *Чіпка Галактіон*. На лови / Галактіон Чіпка // Діло. — 1931. — 23 верес. (ч. 212). — С. 5.
19. *Чіпка Галактіон*. На тропі Гармана II / Галактіон Чіпка // Діло. — 1925. — 7 лют. (ч. 28). — С. 3.
20. *Чіпка Галактіон*. «На цапа» / Галактіон Чіпка // Діло. — 1934. — 14 черв. (ч. 154). — С. 7.
21. *Чіпка Галактіон*. Перша слуква / Галактіон Чіпка // Діло. — 1935. — 18 квіт. (ч. 102). — С. 7.
22. *Чіпка Галактіон*. Під прапором св. Евстахія / Галактіон Чіпка // Діло. — 1937. — 15 жовт. (ч. 227). — С. 9.
23. *Чіпка Галактіон*. Поступ / Галактіон Чіпка // Діло. — 1937. — 4 квіт. — (ч. 74). — С. 9.
24. *Чіпка Галактіон*. Св. Евстахій, осінь і «Тур» / Галактіон Чіпка // Діло. — 1933. — 1 жовт. (ч. 257). — С. 5.
25. Чіпка на ловах // Зиз. — 1924. — 1 листоп. (ч. 1). — С. 6.

Мар'яна Пеліпець

ЕПІСТОЛЯРНА СПАДЩИНА СТЕПАНА СМАЛЬ-СТОЦЬКОГО
У ФОНДАХ ВІДДІЛУ РУКОПИСІВ ЛЬВІВСЬКОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМ. В. СТЕФАНІКА

Вивчено й охарактеризовано зміст листів С. Смаль-Стоцького, що зберігаються у відділі рукописів ЛННБУ ім. В. Стефаника. Визначено та проаналізовано основні теми, присвячені розвитку й функціонуванню українського пресо- та книговидавництва.

Ключові слова: *Степан Смаль-Стоцький, епістолярій, адресат, журналістика, видавнича справа.*

Изучено содержание и дана характеристика писем С. Смаль-Стоцкого, которые хранятся в отделе рукописей ЛННБУ им. В. Сте-

фаника. Определено и проанализировано основные темы, посвященные развитию и функционированию украинского прессо- и книгоиздания.

Ключевые слова: Степан Смаль-Стоцкий, эпистолярный, адресат, журналистика, издательское дело.

The content of S. Smal-Stotskiy's letters which are kept at the department of manuscripts of V. Stefanyk LNSL of Ukraine has been studied and characterized. The main topics on the development and functioning of the Ukrainian press- and book publishing have been defined and analyzed.

Key words: Stepan Smal-Stockiy, epistolary, addressee, journalism, publishing.

В архівних фондах відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника зберігається епістолярій видатного українського науковця, громадсько-політичного та суспільно-культурного діяча, працівника у сфері журналістики Степана Смаль-Стоцького. Безперечно, епістолярна спадщина є цінним джерелом для осмислення його діяльності у важкий час бездержавності України та у період національно-визвольної боротьби.

Беручи до уваги твердження Михайлини Коцюбинської, що лист — це спонтанний вияв думки й чуття, який набуває самостійного життя, стає згодом самооцінним документом епохи, людської духовної діяльності (літературознавець відзначає, що у листі підсвідомо жевріє «надзавдання» автора — бути почутим не тільки адресатом) [3], та Володимира Кузьменка, що лист — це твір літературного й історіографічного жанру, позначений яскраво вираженою психологічною інтроспекцією та особистісним ставленням автора до дійсності й конкретного адресата, написаний з урахуванням специфіки кореспонденції певної історичної доби [4], можна констатувати, що саме через листування яскраво та глибоко проявляється характер, спосіб мислення та оцінка певних явищ їх автора, що є досить вагомим показником при аналізі наукового доробку С. Смаль-Стоцького, його видавничої та журналістської діяльності.

Варто зазначити, що дотепер епістолярні тексти С. Смаль-Стоцького не були об'єктом спеціального дослідження. Лише в контексті вивчення інших наукових проблем його листування аналізували, зокрема, О. Горбатюк [1], В. Даниленко та О. Добржанський [2], Т. Шоліна [29].

Відмітимо, що особистого фонду С. Смаль-Стоцького серед архіву відділу рукописів ЛННБУ ім. В. Стефаника не виокремлено,

хоча там зберігається значна частина його листів, зокрема, нами віднайдено та проаналізовано понад 200 листів до О. Барвінського, В. Гнатюка, Р. Заклинського, І. Левицького, Є.-Ю. Пеленського, В. Щурата, невстановленого адресата; до редакцій газет «Діло» [25] і «Сигнали» [26] (щодо надісланих статей, передплати видань, отримання згоди на дописувача з Чернівців), Української Загальної Енциклопедії [27] (велоса спілкування стосовно правок у статті про слов'ян С. Смаль-Стоцького, надісланої до редакції, та уточнення певних дат, пов'язаних з його життям і діяльністю).

У відділі зберігається також епістолярне спілкування приватних осіб, науковців, письменників, громадсько-політичних діячів, зміст яких відображає характер взаємин авторів, спільні інтереси, і, що головне, — вони пишуть про С. Смаль-Стоцького, згадують про нього як про друга, того, хто зуміє підтримати та допомогти (П. Андрук, Д. Антонович, К. Брензан, А. Глинський, Л. Кеніг, С. Кравчук, Є. Пігуляк, О. Попович, І. Порайко, Т. Ревакович, В. Сімович, І. Ступницький, В. Ясеницький), та листи більш професійного характеру, пов'язані загалом із видавничою справою (О. Маковей, В. Михальський, О. Огоновський, Г. Онишкевич, С. Шпойнарівський).

Без сумніву, епістолярій С. Смаль-Стоцького становить унікальний джерельний матеріал до історії видавничої справи, журналістики кінця XIX — початку XX ст. і, звичайно, може доповнити його біографію, зокрема, акцентувавши широкий спектр стосунків із адресатами. Сьогодні досліджуване листування дозволяє краще пізнати його особисте життя. Адже традиційно листи використовують як підбір матеріалів до біографії нарівні з документами, щоденниками, спогадами [28].

Епістолярні матеріали охоплюють 1881—1931 рр., тобто найбільш продуктивний період діяльності С. Смаль-Стоцького як в Україні, так і за кордоном. Адже 1878 р. він розпочав активну працю як громадський (засновник та член товариств «Буковинський Боян», «Народний Дім», кооперативних організацій «Руська Каса» і «Селянська Каса») та політичний (посол Буковинського крайового сейму, заступник крайового маршалка Буковини, депутат австро-угорського парламенту, співзасновник депутатського об'єднання «Вільнодумний союз» і української політичної партії «Національна

рада русинів на Буковині») діяч, вчений (професор кафедри української мови та літератури, згодом — декан філософського факультету Чернівецького університету) на Буковині, а після 1918 р. був очільником та активним діячем українства в еміграції (керівник Центральної управи УСС, посол ЗУНР, професор Українського вільного університету та Слов'янського інституту у Празі, президент Української моголянсько-мазепинської академії наук, голова Музею визвольної боротьби України у Празі).

У більшості листів С. Смаль-Стоцький проставляв дату і місце їх написання, але частина містить лише вказівку на день і місяць. Зауважимо, що епістолярій має тримовний характер, — він писав українською, польською та німецькою мовами.

С. Скварчинська, одна із дослідників теорії листа, вважає, що лист — це частина життя, створюється у безпосередньому зв'язку з ним [30, s. 302]. Науковець вважає, що лист міцно пов'язаний не лише з його творцем — автором, а й з адресатом, який ніби також працював над його написанням [30, s. 2]. Ось чому в епістолярії простежується характер стосунків осіб, причетних і до написання, і до отримання листів.

Аналізуючи кореспонденцію С. Смаль-Стоцького, скористаємося класифікацією листів за С. Скварчинською:

1. Листи літературні та прості. Літературні — це, на думку дослідниці, листи, які за своєю формою нагадують певний літературний твір, прості ж — несуть інформацію про життєві потреби автора. Серед літературних листів С. Смаль-Стоцького відзначимо, зокрема: лист-щоденник, писаний О. Барвінському (28.02.1895 р.), в якому зафіксовано фрагмент із життя адресанта — створення комітету «із патріотів», який би опікувався народними справами, і належний вибір з нього членів редакційної колегії для газети «Буковина»; лист-монолог, надісланий О. Барвінському (Чернівці, 15.11.1896 р.), у змісті якого йдеться про вирішення С. Смаль-Стоцьким фінансових проблем, пов'язаних із видавничою справою: «Чого я страх бояв ся, те і стало ся... Боже, Боже, які тепер муки перебуваю! За що я так мучу ся, катую ся?»; лист-трактат, також адресований О. Барвінському (Прага, 14.12.1925 р.), в якому С. Смаль-Стоцький дякував за вітання з 40-літтям професорської діяльності і роздумував над подальшою організацією громадських справ молодим поко-

лінням; серед життєво-літературних листів виділимо адресований В. Гнатюку (Фрайштадт, 08.05.1917 р.), в якому автор порушував питання культурної діяльності, зокрема, рекомендував пропагувати національну ідею в таборовому осередку та за його межами. (У цьому таборі перебували українці військовополонені — солдати російської армії, і саме серед них велася агітація за вступ в антиросійські військові формування.)

3-поміж т. зв. простих листів виокремимо лист С. Смаль-Стоцького, написаний Р. Заклинському (Чернівці, 17.02.1891 р.), в якому він інформував про відсутність екзаменатора з польської мови при Чернівецькому університеті та надавав медичні поради.

2. Одно- і багатотематичні листи. Щодо однотематичних, то до них можна віднести лист С. Смаль-Стоцького, адресований О. Барвінському (Чернівці, 13.12.1891 р.), в якому він конкретно інформував про початок видавання «Букваря» О. Поповича (відзначимо, про цей буквар С. Смаль-Стоцький в одному з листів до О. Барвінського писав: «Се підвалина нашого цілковитого народного національного відродження!») (Чернівці, 15.04.1892 р.).

Значна кількість листів С. Смаль-Стоцького є багатотематичними, оскільки в них він порушував чимало проблем, акцентував увагу на їх вирішенні та був дотичним до розв'язання багатьох спірних питань. Наприклад, у листі до О. Барвінського (Чернівці, 26.04.1895 р.) він оцінював роботу газети «Буковина» та просив допомоги при пошуку дописувачів до неї, розглядав приватні справи (щодо можливості батька дружини С. Смаль-Стоцького, пароха Михайла Заревича, бути кандидатом від русинів до Буковинської православної митрополії, адже за ним, за словами С. Смаль-Стоцького, «повага деканська, повага грошовитого чоловіка») (Чернівці, 24.08.1895 р.), та інформував про шкільні справи у краї.

3. Листи «в інтересах», повчальні та товариські (залежно від мети, якій вони служать, тобто, все ж таки, усе зводиться до практичних цілей). Немало листів С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського, В. Гнатюка, Р. Заклинського, В. Щурата та інших адресатів належать до групи листів «в інтересах», позаяк містять «певний інтерес», — автор сподівався, просив, повчав, дякував, пропагував, вимагав, наполягав. До прикладу, лист адресанта до О. Барвінського (Чернівці, 16.02.1895 р.), в якому він відзначав: «Не мав сам часу і не було кому

переписати Гостинець з Боснії, то дозволив я собі... післати Вам сю посылку — очевидно, Ви її дістали... Думаю, що Ви тоді будете вже у Відні і будете мені помічні...».

Відзначимо, зокрема, повчальний лист С. Смаль-Стоцького Є.-Ю. Пеленському, в якому він писав: «...тимчасом я вповні відчуваю потребу задуманої Вами книжечки про основи українського правопису. Як вернуся з Курації до Праги, то подумаю над тим, як би міг я Вам злагодити таку книжечку» [9]. Зрозуміло, що С. Смаль-Стоцький докладав зусиль, аби своїм науковим здобутком посприяти молодому поколінню отримувати значні досягнення у цій діяльності.

Прикладом товариського епістолярію може слугувати листування з О. Барвінським, що підтверджує однострумство, дружні відносини, приятельську протекцію, співробітництво, взаємну підтримку. З цього погляду візьмемо до уваги листи С. Смаль-Стоцького, в одному з яких він наголошував на вагомості особи О. Барвінського в науці: «...голос Ваш яко чоловіка ученого і знаного в літературі ученій заважить дуже багато...» (Чернівці, 22.12.1889 р.), а в наступному листі, шукаючи допомоги та сприяння у справі з братом Андрієм Смаль-Стоцьким (учителем у с. Тетевчиці (Львівщина), прохав: «Будьте ласкаві, допоможіть мому братови в біді...» (Чернівці, 30.06.1902 р.).

У своїй ґрунтовній праці «Teoria listu» С. Скварчинська при аналізі листів акцентує критерій емоційності, що, звичайно, вказує на взаємини між автором та адресатом. Саме епістолярні послання С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського підтверджують цю думку. Адже у їх змісті спостерігається широка зацікавленість — від фактів суто побутових, родинно-сімейних до фактів організації громадсько-політичного життя, розвитку науки у краю і прогнозів поступу суспільства.

Найбільш репрезентована тема у листуванні стосується видавничої справи. С. Смаль-Стоцький клопотався видаванням газет «Буковина» (а також додатка до неї п. н. «Неділя»), «Руська Школа». До яких лише заходів він не вдавався, щоби ці видання потрапляли до читача: вкладав власні кошти, брав позику, а потім переймався, як повернути кошти, вів листування з тими, хто б міг допомогти фінансово, та неодноразово просив допомоги в О. Барвінського. До

прикладу, в одному з листів С. Смаль-Стоцький відзначав: щоби «Буковина» виходила два рази на тиждень, «потребуємо доконечно сталого редактора; аби утримати сталого редактора, до того потребуємо...», звичайно ж, фінансів [11]. Він дбайливо опікувався газетою, переймався її вчасним випуском, а також щоб із «Буковиною» не було ніяких дурниць...» [12].

Наявна кореспонденція, яка стосується видавання газети німецькою мовою у Чернівцях: С. Смаль-Стоцький консультувався з О. Барвінським щодо назви, періодичності та значення видання. У листі він зазначав: «...мало-б перед усім інформувати неруску публіку про важку культурну і економічну роботу, боронити нашу справу проти всяких нападів, подавати в перекладах твори рускої літератури і так познакомлювати з нашим духовним життям, висказувати наш руский погляд на всякі справи краєві і державні. Хочемо в тій газеті обняти цілу Русь-Україну» [13].

Іншою темою епістолярних матеріалів є випуск у світ праці С. Смаль-Стоцького «Про руську правопись» — т. зв. «метелика» (Нагнибіда С. Про руську правопись. — Львів, 1891. — 16 с.). У листі до О. Барвінського він писав: «Що до справи “метелика”, то я думаю, що цілком навіть докладно після реценції, яку Ви подаєте... зложений він ще тамтого року Нагнибідою т. зв. мною і надрукований Паньківським в 10 000 примірниках і розісланий по цілій Галичині і по Буковині» [14]. Також у листах містяться інформація про видання граматик С. Смаль-Стоцького і Т. Гартнера («брати Українці покупили ся» на видання граматики [15]), а також творів Ю. Федьковича, зокрема неопублікованих текстів та листів поета, які зберігав С. Смаль-Стоцький, та інші повідомлення, що стосуються видавання праць професора.

З листування дізнаємося про те, що С. Смаль-Стоцький прагнув, аби Товариство ім. Шевченка створило у Чернівцях філіальну друкарню, що дало б вагомий поштовх розвитку видавничої справи на Буковині: «...як найпростіше уряджену, застосовану до наших потреб...», а згодом можна було б відкрити «руську книгарню... бо народ рветься до книжки, але треба її йому дістати» [16].

Епістолярні матеріали містять відомості про статті та рецензії на праці С. Смаль-Стоцького в різних періодичних виданнях переважно Західної України: «Діло», «Записки Товариства імени

Шевченка», «Правда» та ін. Посилаючи свої розвідки О. Барвінському, він просив друкувати їх у певних виданнях, обраних ним, як-от: «...щоб була поміщена фонетичним правописом у “Ділі”, якщо Белей відмовить, то в “Учитель”, а якщо й там не вийде то до Лукича в “Зорю”» [17].

С. Смаль-Стоцький часто інформував О. Барвінського про справи на Буковині: у подробицях описував діяльність товариства «Руська Бесіда», характеризував працю депутатів у державному парламенті, повідомляв про суперечки на політичному ґрунті («А тут ще всякі напасти від своїх гризуть до живого. Великий у нас розлад... а перед у всім веде на жаль Попович...» [18]), турбувався філософською кафедрою у Чернівецькому університеті, неодноразово висвітлював релігійні питання і негативно оцінював активну діяльність москвофілів у краю. І це, звичайно, підтверджує важливу роль С. Смаль-Стоцького у житті українського суспільства на Буковині: «Я тут стараюся рятувати, що дасться рятувати. Нові завдання виринають передо мною, які рад би я доконечно сповнити, доки сил стає...» [19].

Досліджуваний епістолярій цікавий критичними зауваженнями щодо діяльності впливових осіб, яка поширювалася за межі Буковинського краю (президенти, послы та ін.), редакторів, а також редакцій газет «Діло» (яке, за словами С. Смаль-Стоцького, спричинилося до «“виплеканя” політичних безхарактерників» [20]), «Правда», «Руслан».

Аналіз зазначених матеріалів дає змогу з’ясувати, що взаємини С. Смаль-Стоцького та О. Барвінського мали характер радше приятельських, аніж ділових відносин. Це засвідчує той факт, що обидва обіймали високі посади, їх діяльність у певному сенсі була подібна і спрямована на поступ українського народу в громадсько-політичному житті. І, звичайно, не без взаємної допомоги. В одному з листів С. Смаль-Стоцький писав: «У нас скрутно, притискають нас до стіни, але Бог батько! Не дамось, бо за нами правда, за нами, думаю, і сила!» [21]. Зрозуміло, що та правда і та сила — це і є взаємна допомога і підтримка. Тут доречним буде навести уривок із листа С. Смаль-Стоцького: «Та у нас — у мене і у Вас вже сил не стає, а чи нові люди випликають ту роботу так, як треба, хто його знає...» [22]. Варто відзначити, що у листі присутній т. зв. інтерес — прохання, подяка, підтримання і нав’язання дружнього контакту [30, s. 37].

Суттєве значення серед його епістолярію має матеріал, адресований В. Гнатюкові, який хронологічно обмежений 1917—1926 рр. У листах присутня інформація про заснований С. Смаль-Стоцьким етнографічний гурток у таборі для українських військовополонених у Фрайштадті (Верхня Австрія), що під його «орудою» прагнув зібрати матеріал до збірника (для початку — опис великодніх звичаїв та обрядів) [5]. У кількох листах містяться звістки про надіслані книги від В. Гнатюка та НТШ для полонених вояків. Звісно, не обійшлася кореспонденція і без інформації про видавничу діяльність: йдеться про таборову газету «Розвага», до виходу якої адресант був причетний [6], та «невеличку студійку для вшанування пам'яті Франка з нагоди 10-х роковин його смерті» С. Смаль-Стоцького, яку він просить опублікувати у «Літературно-Науковому Віснику» або ж у «Записках НТШ». При цьому він наголошує, що «корректа мусить бути дуже докладна» [7].

В архіві відділу рукописів ЛННБУ ім. В. Стефаника зберігаються також листи, адресовані С. Смаль-Стоцьким В. Щурату. Необхідно зазначити, що теми і проблеми, порушені у кореспонденції, різноманітні — від справ сімейних до публіцистичних. Щодо останніх, то йдеться про матеріали обох, вміщені у періодичних виданнях, зокрема в «Буковині», а також про прохання С. Смаль-Стоцького зайнятися «хоча першим томом творів Федьковича, бо вісім аркушів надруковані лежать, і їх не продавати, ні роздавати... Це важлива справа, з якою слід зв'язати своє ім'я» [8].

В епістолярних джерелах С. Смаль-Стоцького до Р. Заклинського представлено інформацію, зокрема, про працю адресата — «Спомини про Федьковича». Професор позитивно оцінив видання, наголосивши, що «своєю працею... причинився до освітлення життя та діяльності Федьковича» [24]. У цьому ж листі С. Смаль-Стоцький писав: «Я тепер також розбираю ся в купі листів писаних до Федьковича — цікаві річі! Буде в IV-ім томі повного видання» (Матеріяли до житєписи Осипа Юрія Гординського-Федьковича (з передруків і автографів зібрав, упорядкував і пояснив др. Осип Маковей). — Львів, 1910. — Т. 4. — 653 с.).

Досить цікавим є лист до невстановленого адресата, в якому С. Смаль-Стоцький повідомляв про призначення В. Щурата редактором «Буковини». Цей лист засвідчує допомогу С. Смаль-Стоцького

при видаванні газети, зокрема редакторську та фінансову: «Я обезпечую правильну платню місячну на рік, а по році будемо говорити знов... Рад би я “Буковину” удержати на висоті, а навіть ще ліпше її поставити. Се загальний інтерес, а не мій особистий...» [10]. У листі також йдеться про те, що допомогу при редагуванні газети В. Щурат міг отримати хіба що від нього та О. Поповича. Це досить корисна інформація, яка підтверджує важливу участь С. Смаль-Стоцького у видаванні української газети.

Таким чином, основними проблемно-тематичними напрямками листів С. Смаль-Стоцького, які стосуються редакційно-видавничої тематики, були:

- важливість ретельної підготовки чисел газети «Буковина»;
- мотивація вибору того чи іншого періодичного видання для публікацій власних статей;
- взаємна підтримка та пропагування певних ідей в публіцистичних матеріалах С. Смаль-Стоцького та О. Барвінського на сторінках газет «Буковина» і «Руслан»;
- визначення основних посадових обов'язків редактора «Буковини»;
- окреслення завдань дописувача до газет («Буковина», «Руська Школа») та обговорення кандидатур на цю посаду із низки осіб;
- критична оцінка діяльності окремих редакцій періодичних видань («Діло», «Правда»);
- оцінка наукових праць адресатів (В. Гнатюк, Р. Заклинський, Є.-Ю. Пеленський);
- проблеми фінансування видавничих проектів.

Підсумовуючи, відзначимо, що у листах через звернення С. Смаль-Стоцького до його адресатів у відверто-особистісній формі порушуються важливі соціально-громадські проблеми, що мають, безсумнівно, суспільне значення. Звичайно, епістолярій заповнює певні прогалини в дослідженні діяльності С. Смаль-Стоцького, що безпосередньо стосуються його як видавця, редактора, журналіста, і дозволяє зрозуміти загальні тенденції його комунікації. В одному з листів до О. Барвінського він писав: «На спомини давних літ не стає часу. Хіба так десь мимоходом паде яке слово. У мене нічого нема під рукою. Що писав, то хіба з памяти. Мене війна знищила» [23]. Можливо, і не збереглося багатотомних спогадів, але ж сьогодні ми

маємо його листування, це і є хоч невелика, однак певна їх частина — тих спогадів, зафіксованих живих думок С. Смаль-Стоцького.

1. *Горбатюк О. В.* Степан Смаль-Стоцький як літературознавець: постаті та явища нової української літератури : автореф. дис. ... канд. філол. наук / Горбатюк Олег Васильович. — Львів, 2009. — 20 с.
2. *Даниленко В. М.* Академік Степан Смаль-Стоцький. Життя і діяльність / В. М. Даниленко, О. В. Добржанський. — Київ ; Чернівці : Інститут історії України НАН України, 1996. — 232 с.
3. *Коцюбинська М.* Листи і люди. Роздуми про епістолярну творчість / Михайлина Коцюбинська. — К., 2009. — С. 16.
4. *Кузьменко В.* Письменницький епістолярій в українському літературному процесі 20—50-х років ХХ ст. / Володимир Кузьменко. — К., 1998. — С. 55.
5. Лист С. Смаль-Стоцького до В. Гнатюка // Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника (далі — ЛННБУ ім. В. Стефаника). Від. рукописів. — Ф. 34 (Гнатюк В.), спр. 519, п. 22. — Арк. 1.
6. Лист С. Смаль-Стоцького до В. Гнатюка. Фрайштадт, 08.05.1917 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 34 (Гнатюк В.), спр. 519, п. 22. — Арк. 4.
7. Лист С. Смаль-Стоцького до В. Гнатюка. Карлові Вари, 08.05.1926 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 34 (Гнатюк В.), спр. 519, п. 22. — Арк. 9.
8. Лист С. Смаль-Стоцького до В. Щурата. 03.03.1898 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 206 (Щурат В.), спр. 608, п. 15. — Арк. 3—4.
9. Лист С. Смаль-Стоцького до Є.-Ю. Пеленського, 02.06.1931 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 232 (Пеленський Є.-Ю.), спр. 103, п. 2. — Арк. 1.
10. Лист С. Смаль-Стоцького до невстановленого адресата. Чернівці, 08.11.1892 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 206 (Щурат В.), спр. 773, п. 19.
11. Лист С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського. Чернівці, 06.06.1894 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 11 (Барвінські), спр. 2456, п. 147. — Арк. 97—99.
12. Лист С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського. Чернівці, 04.08.1896 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 11 (Барвінські), спр. 2455, п. 147. — Арк. 56.
13. Лист С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського. Чернівці, 17.01.1899 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 11 (Барвінські), спр. 2455, п. 147. — Арк. 76—77.

14. Лист С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського. 15.02.1892 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 11 (Барвінські), спр. 2459, п. 147. — Арк. 42—43.
15. Лист С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського. 01.12.1889 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 11 (Барвінські), спр. 2455, п. 147. — Арк. 10—11.
16. Лист С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського. 06.06.1894 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 11 (Барвінські), спр. 2456, п. 147. — Арк. 97—99.
17. Лист С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського. Чернівці, 18.10.1890 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 11 (Барвінські), спр. 2455, п. 147. — Арк. 10—11.
18. Лист С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського. 04.06.1909 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 11 (Барвінські), спр. 2458, п. 147. — Арк. 56.
19. Лист С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського. Прага, 14.12.1925 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 11 (Барвінські), спр. 2459, п. 147. — Арк. 10.
20. Лист С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського. 22.10.1892 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 11 (Барвінські), спр. 2459, п. 147. — Арк. 56—57.
21. Лист С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського. 30.06.1902 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 11 (Барвінські), спр. 2458, п. 147. — Арк. 3—4.
22. Лист С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського. Прага, 14.12.1925 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 11 (Барвінські), спр. 2459, п. 147. — Арк. 11.
23. Лист С. Смаль-Стоцького до О. Барвінського. Чернівці, 03.04.1895 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 11 (Барвінські), спр. 2455, п. 147. — Арк. 14.
24. Листи С. Смаль-Стоцького до Р. Заклинського. 26.11.1902 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 48 (Заклинські), спр. 8-е, п. 3.
25. Листи С. Смаль-Стоцького до редакції газети «Діло» // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 11 (Барвінські), спр. 5026.
26. Листи С. Смаль-Стоцького до редакції газети «Сигнали» // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 104 («Sygnaly»), спр. 364.
27. Листи С. Смаль-Стоцького до редакції Української Загальної Енциклопедії // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Від. рукописів. — Ф. 252 (УЗЕ), спр. 329, п. 7.
28. [Шевельов Ю.] Третя сторожа: Література. Мистецтво. Ідеології / Юрій Шерех. — К., 1993. — С. 48.

29. Шоліна Т. В. Педагогічні ідеї та освітньо-громадська діяльність Степана Смалья-Стоцького (1859—1938) : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Шоліна Тетяна Валентинівна. — Т., 2011. — 22 с.
30. Skwarczyńska S. Teoria listu / Stefania Skwarczyńska. — Lwów, 1938. — 373 s.

Лідія Сніцарчук

«ТАРНІВ. ЕМІГРАЦІЯ. 1921 РІК»:

ЩОДЕННИКОВІ ЗАПИСИ ЖУРНАЛІСТА НАЗАРА ГНАТЮКА

Охарактеризовано зміст щоденників журналіста Назара Гнатюка, проаналізовано специфіку подання інформації, визначено основні тематичні лінії авторського нарративу, акцентовано його діяльність у Міністерстві преси й пропаганди уряду УНР, а також у газетах «Українська Трибуна» й «Рідний Край».

Ключові слова: Назар Гнатюк, щоденник, Міністерство преси й пропаганди, журналіст, газета.

Охарактеризовано содержание дневников журналиста Назара Гнатюка, проанализирована специфика представления информации, определены основные тематические линии авторского нарратива, акцентирована его деятельность в Министерстве печати и пропаганды правительства УНР, а также в газетах «Українська Трибуна» и «Рідний Край».

Ключевые слова: Назар Гнатюк, дневник, Министерство печати и пропаганды, журналист, газета.

The content of journalist Nazar Hnatiuk's diaries is characterized as well as the specific way of information representing, the main thematic trends of his narratives. His work at the Ministry of Press and Propaganda of Ukrainian People's Republic and in the newspapers «Ukrainska Trybuna» and «Ridnyi krai» was observed.

Key words: Nazar Hnatiuk, diary, Ministry of Press and Propaganda, journalist, newspaper.

Вивчаючи щоденникові записи журналістів, редакторів, видавців, маємо змогу відтворити характерні умови українського пресо- і книговидавничого процесу загалом, особливості функціонування того чи іншого видання, визначити характерні погляди на журналістику та її позиціонування в суспільстві, з'ясувати специфіку форму-